

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apáczai-utca 3. sz.

A lap szellemi részére vonatkozó közleményeket a szerkesztőség címére kérjük beküldetni.

Egy hasábos petítor 5 kr. Hirdetés-bélyeg 30 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:

A SZENT-LÁSZLÓ-NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

FELELŐS SZERKESZTŐ.

Dr. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . 6 frt — kr.

Félévre . . . 3 > — >

Negyedévre . 1 > 50 >

Egy hónapra — > 60 >

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . 8 frt — kr.

Félévre . . . 4 > — >

Negyedévre . 2 frt — kr.

Egy hónapra — > 80 >

Vidékre postán szállítva:

Egész évre 10 frt — kr.

Félévre . . . 5 > — >

Negyedévre . 2 > 50 >

Egy hónapra 1 > — >

Egyes szám ára 4 kr

Kisebb tárczák.

(—a.) A képviselőház tegnap megkezdte az ezredéves költségvetés részletes tárgyalását.

Az állami költségvetés több, kisebb nagyobb füzetből álló terjedelmes munkálat. Az I. füzetet *kisebb tárczáknak* szokás nevezni, mert míg a többi füzetek egy-egy minisztériumnak költségvetését és indokolását tartalmazzák, sőt némelyiknek indokolása is külön füzetet vesz igénybe, — addig az I. füzet több minisztériumnak költségvetését és indokolását foglalja magában. Ezek a kisebb minisztériumok pedig: *a miniszterelnökség, a felség személye körüli minisztérium és a horvát-szlavon-dalmát minisztérium.*

Ezzel azonban még koránt sincs kimerítve az I. füzet tartalma. Udvartartás, kabinet iroda, országgyűlés, állami számvévszék, közös-ügyes kiadások, közigazgatási bíróság, nyugdíjak, állami adósságok mind-mind e füzetben foglaltnak.

Amint a felsoroltakból látszik elég érdekes e füzet tárgya. E mellett a nemzetnek legvitálisabb érdekeit öleli fel s azért joggal reményljük, sőt el is várjuk, hogy a képviselőház ezeken könnyedén átsiklani nem fog.

A mai parlament működéséhez ugyan nem sok reményt fűzhetünk, bizonyosságra az általános vita. A kilépettek, továbbá Apponyi és Ugron követői derekasan kivették részüket belőle, de a kormánypárti padokról csak kényszerítve szólalt fel néhány ember, azok persze mindent jónak találnak, amit a kormány mond vagy előterjeszt, józan kritikát gyakorolni nem mernek, — az Eötvös-Kossuth-Justh-féle, ellenzékének, sőt függetlenségének csúfolt frakciójából pedig még csak hirmondót sem láttunk. Ezek a derék urak a választások alatt verik a mellüket ugyancsak, úgy adják ki magukat, mint a népnek egyedüli barátait és szószólóit, mint az ország, a nemzet érdekeinek igazi védőit, — mikor pedig arra kerül a sor, hogy

tenni vagy beszélni kellene, egy sem található közülök az országházban, vagy ha ott vannak szavaznak hűségesen a kormánnyal, akár csak az inventáriumos mamelukok. A legválságosabb helyzetben mindig ők képezik a felmentő tartalékcsoportot.

Ha ő tőlük nem is, de a többi ellenzéki pártoktól elvárjuk, hogy nem veszik könnyedén a kisebb tárczák tárgyalását. 160 millióról, tehát az összes kiadások egyharmad részéről van itt szó, amelyhez azonkívül nagy nemzeti érdekek fűződnek.

A kezdet elég jól indul. Két nap óta a *magyar udvartartás* kérdése dominálja a vitát, melyet Bánffy miniszterelnök négyszeri felszólalása mindannyiszor csak fokozott, élesített. Nem is csoda.

Távol legyen tőlünk Csanády-féle stílusban szemrehányást tenni a korona viselőjének azért, hogy magyar udvar nem tart, hogy az országon kívül tölti az év legnagyobb részét, hogy a budai kir. várak személyzete részben nem beszél magyarul stb. Ha van is a mi lelkünknek fáj azért nem a korona alkotmányos érületü viselőjét, hanem annak alkotmányos érzékkel nem bíró tanácsosait, Bánffyt, Wekerlét és Tiszát okoljuk és vádoljuk.

De ha lelkünk elmereng az ezredéves mult nagy emlékein, ha lelki szemeink elé idézzük az Árpádok, Aujouk és Hunyadyak fényes udvarát, ha tekintetünket az ifju, de már is impozáns »székes« fővárosra vetjük, ha a küszöbön álló millennium ünnepségekre gondolunk . . . lehetetlen el nem itélnünk azt a megfoghatatlan közönyt, melyet a kormánykörök a magyar-udvarlás kérdésében tanusítanak. Wekerle a felség és az akkori kormány nevében tett ugyan ígéretet, de annak beváltása messze maradt a fényes ígéretektől. Bánffy pedig elég cinikus — korábbi nagyhangu ígéretei dacára — kijelenteni, hogy »az udvartartás kérdése rendezésének sem szüksége, sem lehetősége fenn nem forog.« Sőt tovább ment; a nemzetnek törvényben gyökerező jogait megtagadva nem

habozott ezt a kérdést a korona belügyének nyilvánítani. Persze aki erőszakos lefelé, annál szolgáltaibb lelkületű, annál meghunyászkodóbb felfelé.

Azt gondolja, felséges urának tesz szolgálatot az ilyen viselkedéssel; pedig ellenkezőleg, igen-igen sokat árt vele. Hiszen nem a parádé kedvéért kívánjuk mi sem a magyar udvartartást, vagy legalább a királyi udvartartásban a magyar állam méltóságának, Szent István koronájának méltó képviseltetését, — hanem éppen a trón iránti hűség, ragaszkodás és szeretet és a magyar nemzeti állam méltósága, tekintélye és erősítése szüli és táplálja lelkünkben e kedves nemzeti ideált.

Hogy a kisebb tárczák költségvetéséhez visszatérjünk, az udvartartáson kívül sok érdekes anyag kínálkozik még itt. Az államadósságok óriási csoportja és a magas kamatra vett beruházási kölcsönök bajosan maradnak szó nélkül. Nem lenne felesleges megkérdezni e tárgyban a vallás- és közoktatásügyi minisztert: kért-e felhatalmazást, a vallás-alap ellenőrző bizottságától arra, hogy ez alaphól kölcsönt vegyen — állami intézetekre? Különben a kölcsönök összeállítása rendszertelen és homályos. Nagyon sok helyen nem tűnik ki, mikor vették fel a kölcsönt? mennyi a kamat? mennyi még törlesztetlen?

Valószínűleg nagyobb vita fog ki fejlődni a felség személye körüli minisztériumnál és a horvát ügyeknél. Amott a rendjelek osztogatása, itt a zászlósértés és a horvát-magyar államiság bizonyára előkerülnek.

Egyszóval a kisebb tárczák tárgyalása úgy az országházban, mint azon kívül — nagyobb figyelmet érdemel.

Néppárti gyűlés Moórrott.

Laptársunk a „*Fejérmegyei Napló*“ nyomán közöltük e tárgyban az alábbiakat.

Fejérmegyében husz év óta a szabadelvű és a függetlenségi pártok uralkodtak. A megye polgársága ezen két párt táborában állott és nem egy választáskor heves összetűzésekben

nyilvánult az antagonizmus e két párt között. Az egyházpolitika, valamint az egész országban, úgy itt is lényegesen változtatott ezen. Maga Fiáth báró nyiltan állott a radikál-liberalizmus élére és hogy ennek uralmát lehetőleg biztosítsa, kacérkodott egy kissé a radikális függetlenségeikkel, aztán kitornta a megyei bizottságokból a hitlű katolikusokat, mindenek előtt pedig azt a kategorikus parancsot adta a megyei tisztviselőknél, hogy menjenek széjjel és hirdessék a liberalizmus ígését, ha kellesendőrök és adóvégrehajtók asszisztenciája mellett. Nagy segítségére vannak neki ebben kálvinisták is.

Összevéve mindent, sikerült is neki úgy a hogy elámitani, elnémitani, tehetetlenné tenni megyénk óriási többségben levő katolikusait. Ezen patriarchális állapotnak most vége. A székesfejevári kath. nagygyűlés hatalmasan felrázta álmukból a kath. polgártársainkat, a néppárt megalakulása is megtette a magáét és csak nyílt titkot árulunk el, ha megírjuk, hogy a legközelebbi képviselőválasztások egy kissé keletlenül fogják meglepni mindazokat, a kik megvetve a kath. közvélemény hatalmas megnyilatkozását, a liberalizmus átkos eszméit szolgálják.

Egyszóval Fejérvármegyében is megalakult a néppárt és szervezkedik, készül a harezra. Módított december 10-én néppárti gyűlés lesz, melyre a pártelnök a felhívást már kibocsátotta.

Különben a gyűlés előkészületeiről, fent nevezett laptársunk a következőket jelenti.

A gyűlést délelőtt fél 10 órakor szent mise előzi meg. Elnökei a gyűlésnek: Zichy Nándor és Eszterházy M. Móricz grófok lesznek. Tekintettel arra, hogy Moór vidékén vegyes magyar és németajku polgárok laknak, beszédek e két nyelven fognak tartatni. A szónokok a következő tárgyakról fognak beszélni:

1. A néppárt szervezésének szükségessége.
2. Az egyházpolitikai törvények revíziója.
3. A kath. autonomia.

E három német nyelven előadandó tárgyat két szónok magyar nyelven is fogja tárgyalni. Az eddigi megállapodások szerint a néppárt szervezésének szükségességéről Rakovszky István es. és kir. kamarás fog beszélni, a revízióról pedig valószínűleg a Dunántulnak egyik hi-

res egyházi szónoka. A magyar szónokok Kálmán Károly soóskuti plébános és dr. Bakonyi Elek fővárosi ügyvéd lesznek.

Az érdeklődés a népgyűlés iránt már most óriásinak mondható, a résztvevő polgárok száma az eddigi jelek szerint itélve, megfogja haladni az 5000-et. A gyűlés után közös ebéd lesz.

A giralti mandátum.

Miként a »N. U.« írja, G ö r g e y B é l a lemondása értesülésünk szerint, összefüggésben van a szabadelvű pártban folyó titkos eselszövésekkel. Görgeynek ugyanis a szabadelvű párt nem tudta elfelejteni, hogy a román buza kérdésben olyan nyilatkozatot tett, a mely homlok-egyenest ellenkezik a párt merkantilista politikájával. Le kellett tehát mondani a mandátumról, mert a szabadelvű párt nem tűri meg kebelében a vélemény szabadság függetlenségét.

Különben a lemondással megürült mandátumra a szabadelvű párt K ö s z e g h y S á n d o r t jelölte.

Ellenzéki győzelmek.

Nógrádmegyében, a ceredi kerületben, a megyebizottsági tagok választásánál, 9 jelöltre 264 választó szavazott le, s az eredmény az lett, hogy három néppárti jelölt, 117—128 szavazattal, fényes győzelmet aratott.

Trencsénmegyében, az ó-besztercei kerületben, a beadott 368 szavazatból, négy néppárti jelölt, 331—367 szavazattal, fényesen győzött.

Sárosmegyében, a fricsi kerületben mind a három ellenzéki jelölt, a *rádacsai körben* mind a három ellenzéki jelölt a *szinyei körben* mind a három ellenzéki jelölt győzött, a győztesek részint néppártiak, részint nemzeti pártiak, az egyik pártkivüli, de valamennyien az egyházpolitikai törvények hitű ellenzői.

Lapszemle.

Budapest, 1895. nov. 29.

A „Magyar Állam“ »Alea iacta est!« ezim alatt így ír: ha nem volnánk hitű katolikusok, kik fel vagyunk vértelve a Világmegváltó győzelmek ígéretének igaz tanaival, meg kellene ijednünk. Meg kellene ijednünk mindattól, a mit lent és fent az állami kormányzat régióiban látunk. Meg kellene ijednünk önmagunktól, hogy 10—12 millióra menő katolikus és 2, majdnem három millióra menő más felekezetű, de keresztény hívő honpolgár megengedi

magán ejteni azt a szegényt, hogy a szabadkőművesekkel szövetezett és alig 800 ezret kitevő zsidóság rajtuk uralkodik.

Czikkét így fejezi be:

Láttunk egy »országgyűlést« — tisztelet a kivételeknek — pusztá kufárokból, kik még Bokross Eleket sem állották megkoszorozni. Láttunk egy olyan törvényhozótestületet, amelynek nagyobb része saját érdekei realizálása után futkos; amelynek egy jó része viczinális vasutakat keres, melyekre a vármegyéknek kell adni előleget. Láttunk olyan existenciákat, kik nemcsak egy, hanem 5, 6 sőt 10 különféle társulatoknál óriási zsebpénz mellett, melyet ők »tiszteletdíjnak« neveznek, igazgatói tanácsosok. Láttunk vízi és másnemű orsz. biztosokat, teljes fizetéssel nyugdíjazott minisztereket, államtitkárokat és más rendbeli nyugdíjazott államhivatalnokokat a képviselői székben. Az országgyűlésen kívül pedig látunk egy egész sereget olyanokat, kik orsz. képviselők voltak és mert minden időben kész-köteles szolgálóik voltak a magát még mindig fenntartó rendszernek, jó fizetéssel állami hivatalokba helyeztetek.

A »Hazánk« »A forradalom felé« ezim alatt a stomfai, nyitra és váci eseteket felhozva, azt írja: ez esetek akaratlanul is azt a meggyőződést keltik bennünk, hogy a kormány a néppártot szabadnak tekint, mint oly madarat, melyet közegei sportszertűen lelővöldözhetnek ott, ahol tehetik. A néppárti mozgalmakkal szemben a hatalom erőszaka nem tartja magára nézve kötelezőnek az ország törvényeit. A néppárti választó, úgy látszik, de facto meg van fosztva a törvények oltalmától, mint valami kipusztítandó anarchista.

A »Budapesti Hírlap« »A török válság«-ról ezeket írja: elcsönnesült a nyugtalanság, elnyomták a forradalmat, megegyeztek a békeképen s fölkel a remény, hogy a keleti kérdés veszedelme elmúlt. Ez tartott egy hétig, most ismét kezdődik a zavar és félnek a háborútól.

A helyzet súlypontja nem a távol tartományokban, hanem Konstantinápolyban és az angol-orosz versengésben fekszik, a háborus veszedelem pedig a hadi készületekben.

Az »Egyetértés« »A közjogok őre« című czikkében azt mondja: hogy a képviselőház mai ülésén leginkább közjogi kérdésekkel foglalkozott; s a legnevezetesebb e kérdések közül a magyar udvartartásé. Ujabb alkotmányos életünkben egyre általánosabbá lett az a nemzeti óhaj, hogy ez a kérdés alkotmányunk szellemének megfelelő módon és a törvényekbe

A „TISZANTUL“ TÁRCZÁJA.

Ős Budavára.

— Törökvilág Magyarországon. —

Budapest, 1895. nov. 14.

Lesz tehát jövőre két budai várunk. Az egyik a régi, tul a Dunán, a Lánczhiddal szemben, — ez az új — most épülő királyi palotájával, függő kertjeivel, melancholikus csendjével. Két főpiazán farkasszem néz egymással az ébredő nemzet zászlós honvédja és egy elpusztult rendszer haldokló zászlóvivője. Ez a régi vár és ma már mégis ez az új. A régi bástyák csak itt-ott látszanak inkább diszül, a régi bástyakapukat letördelte az új nemzedék és a király palotáját nem a sáncz védi, hanem a nemzet.

A másik budai vár szintén most épül. Oda építik a kiállítás tőszomszédságába. E héten tették meg helyén az első kapavágást. S ez a másik, ez az új budai vár, ez lesz a régi, az ősi vár.

Ős Budavára! Maga e szó is olyan, mint ha üzenet volna a multból. Mintha ez volna az az üdvözlet, melylyel a magyar nemzet dicsőséges multja köszönti a jövő esztendőben a szorgalmas jelent, mely megülve az ezredéves fennállás ünnepét, e nemzet minden kincsét odarakja a művelt világ elé:

— Ime ez vagyok ma!

S tul a modern kupolás csarnokokon, rámutat az ősi viharlatta bástyafal közepén kiugró toronyra, melynek homlokán aranybetűkkel van kiverve: Ős Budavára — büszkén ejtve ki e szót:

— Ime ez voltam a multban!

A mult és a jelen. Modern értekezés a nemzet haladásáról a jelen versenyében, egy élni vágyó nemzet nemes harcza a létért, melyben a fegyver, az iparos szerszáma, a harczmező pedig a műhely. Ez a nemzeti kiállítás.

A másik, Ős-Budavára, rege a multból, mit csengő rimbe szedett a lantos dalos ajka, s pengeti hozzá kobzán azt a mélabus danát, mely lágyan sir, ha szerelmét dicséri, de csatogó viharba csap át, ha vészben a haza.

Ez a rege most válik valósággá. A kiállításban tul, az állatkert e czélra szánt nagy területén építik fel nemzeti dicsőséges multunk emlékére Ős-Budavárának egy részét, úgy a hogy állott harmadfél századdal ezelőtt, a török hódoltság utolsó napjaiban.

Nagy gonddal, fárasztó tanulmánnyal, ami elpusztult műtörténelmi emlékeink gondos és fáradságos gyűjtésével már egy éve tervezik ezt, festők, művészek, írók és műépítésszek. Az ősi budai vár minden háza, minden épülete külön-külön tanulmány volt. Töredezett czimek vullanak gazdáikra. Az építkezés bizarr, sajtáságos, kevert. Régi uri magyar házak nyugodt egyszerűségét tarka színekkel, kiugró erkélyekkel, rácsos ablakkal aggatta tele a törökök megszálló serege. A városbíró házában a budai basa székelt. A régi rácz üzleteket örmeny- és arabs kalmárok foglalták el, az utca közepéig teregetve portékáikat. A templomok tornyáról leverték a keresztet, hogy helyet adjon a félholdnak, harangszó helyett a műezzin vontatott kiáltása száll alá a toronyból. A piacokon tarkállik a kelet népe, vásárt csapva, prédát osztva.

Igen, valósággal így fog felépülni Ős-Buda-

vára, hogy visszatükröződjék benne ama kor élete, melyet a történelem »Törökvilág Magyarországon« néven nevez.

Mert nemcsak formákról, nemcsak épületekről van szó. Maga a vár házaival, bástyáival, mecsetté alakított templomaival, minareteivel csak korhű keretűl szolgál majd annak az életnek, melyet a maga eredetiségébe, sajtáságába visszaadni törekcsenek azok, akik magukra vállalták Ős-Budavára felépítését, és e nevezetes korszak életének bemutatását.

Nap-nap után más-más lesz a kép, mely a török hódoltság vészteljes napjait tükrözi vissza. Ma még diadalmas hadjáratról tér vissza a budai basa, és serege rablánczra füve hajlja maga előtt a rabságba került népet. A janicsárok zenéje harsogva kíséri a győzelmek hadakat. Holnap mecsetbe száll a basa, hogy hálát adjon Allahnak a diadalért. Bogláros bégei, szerezsen testőrei kísérik és meghajol előtte Ős Budavára népe. Harmadnapon már harczi riadó veri fel a dőzsölő janicsárokat s a tört bástyáresen hősi küzdelem után vonulnak be a magyar hajduk, a félhold mellé tűzve a Szűz Máriás magyar lobogót. És így tovább, A hadi képeket felváltja a budai polgárság akkori életének változatos megnyilatkozása. Vig szüretet, hangos zeneszóval, csengős, ekhós szekérrel, — vagy talán egy-egy budai rácz lakodalma, ismét másnapon a budai városbíró választása, és napról-napra újabb képekben mindaz, ami jellemzi a kor és a benne élt embert.

Nehéz volna mindet elsorolni.

Korhű öltözetek, a régi világ zené-dánája, művészetek, jól begyakorolt ének és zenekarok és a látványosságokhoz szükséges, mint-

lefektetett soha fel nem adott és soha senki által kétségbe nem vont nemzeti joghoz képest valahára rendeztessek. A magyar nemzet közvéleménye sohase talált megnyugvást abban a véleményben, mely határozottan megálázó a magyar államra, mert a magyar állam önállósága benne semmiféle kifejezésre nem jut.

És a szabadelvű párt ma is melységes hallgatásba temetkezett.

Valóban kétségbejítő dolog, hogy Magyarország sorsát oly nagy tudatlansággal és oly könnyelműséggel intézik.

A »Magyarország« »A magyar király udvara« című cikkében ezeket mondja: a magyar királyi udvartartásért szállott ma sikra a képviselőház java: az ellenzéki padosokról. A költségvetés első tételének tárgyalásánál, mikor a magyar királyi udvartartás költségeit megszávozás végett előterjesztik: vétek volna meg nem kérdezni, hogy hol van az a magyar udvartartás, a melyért munkánknak, adónknak, javunknak egy részét áldozzuk, hogy ha oda-visszük a reánk esőt pontosan, hűségesen az udvar fényének emelésére, miért nem a miénk az; miért adózunk idegen érdekeknek?

Huszonyolcz éves kívánságok, kérdések, küzdelmek és keserőségek ezek, melyek ma ujólag felmerültek.

Ezen kívánságokra felelt ma Bánffy, de felelete más parlamentben, a hol az érdek és stréberség nem mindenképpen felett való ur, a nemzet jogainak ily nyilvánvaló sirba tiprása, ünneztetésének megtagadása, *egy negyedóra alatt elsőpörne egy kormányt.*

A »Nemzeti Ujság« »Az udvari hivatalok«-ról című cikkében, miket Bánffy beszédében említett, ezeket írja: ha abban a konfuzus beszédben, melyet b. Bánffy Dezső ma tartott az udvartartás kérdésében, ezt értette volna a belső udvartartás alatt, semmi szavunk nem volna fejtegetéséhez. Ennek az udvari eselőségnek megválasztása a fejedelem feltétlen joga s abba a nemzetképviselőnek semmi beleszólása nincs.

Ki nem érezte volna a mai ülés alatt, hogy ez az ur nem felelős miniszteri állásba

egy 300 gyakorlott közreműködő, gyalog és lóháton, lehetővé teszik, hogy e felvonulások, díszmenetek szemképrázatos pompája, a várbeli épületek élethű keretével karöltve, a leg-hűbb alakban varázsolják élénk a mult képeit.

Meszerü lesz a családás, amint a látogató a legifjabb jelent oly fényesen visszatükröző kiállítás területéről kilép s egy hídon áthaladva, mintegy varázsütésre, a családásig hűen utánzott multban leli magát. Már Ós-Budavár kapujában janicsár-örség, vagy a hajduk csapata fogadja és átlépve a boltos-ives kapun, elébe tárul a régmult idők nyüzsgő élete.

A piacon zagyva lármában egyesül a kelet s nyugat prédaleső népe. Nyírott fejű, marczona tatárok kínálják harácsoló prédájukat. Nyalka kurd-lovasok rablott paripákon alkuszának Petneházy délczeg huszárjaival. A piacon nyíló utcák boltjaiban arabs és örmény kalmarok kínálják portékáikat. Oszlopos csarnokok aljában fekete kávé szürcsölnek az ősz-szakállú török-urak s a csarnok előtt csengő dobszó mellett járják csábos táncukat a bajaderek. Nehány házzal odább kurucz legények mulatnak a tárogató édes hangjainál.

De im... egyszerre csend lesz. A műezsin szava hallatszik a minorett erkélyéről, az utczanépét házaiba üzik kivont kardu janicsárok, megharsan a kürt, megszólal a dob és méltóságos lassúsággal vonul fényes kíséretével a mecesetbe az utolsó budai basa....

Gyönyörködve nézi majd ezt a mai kor népe, összehasonlítva a jelent a multtal, melynek eleven emlékéül épül a magyar dicsőség szimbóluma: a magyarság államfenntartó központja: — Ós-Budavára. *Virág Béla.*

való. Nem bánjuk, ha ezt a magatartást egy udvari alkalmazott produkálja, a kinek állásához az országnak semmi köze. De br. Bánffy Dezső ur ne usurpálja a trón mellett a nemzet legfőbb miniszteri hivatalát, melyre képessége nincs és melyet csak kompromittálni tud.

A »Magyar Hírlap« »Temetik a vármegegyét« című cikkében az utolsó megyei választásokról így emlékszik meg: a főispán urak megválasztatják a tisztviselőket — ez az utolsó restauráció.

... Kinek kell a mai vármegegye? Bánatosan ki bucsuzik tőle? Sajnálkozva ki nézi a végső vonaglását? Ki akarja megnyújtani az életét ennek a torzalaknak, melynek elvették a kezét, lábát, kiiktatták az agyvelejét, s a szíve helyébe tömlőt tettek, melybe a mindennapos hatalmasság fujja a mozgó erőt?

A »Pesti Napló« »Az udvartartásról« irt cikkében az udvartartást az államháztartás egyik legkényesebb tételének mondja.

A »Nemzet« »Bánffy és az udvartartás« című cikkében ezt írja: ma speciális botrány volt a házban. Az ellenzék leggonoszabb invektívákkal támadott a kormányelnök személye és közjogi felfogása ellen. Nem foglalkozunk ez invektívákkal, sem a vita részleteivel. Egyes egyedül azon kérdést tárgyaljuk: követett-e el Bánffy Dezső kormányelnök közjogi hibát, a mikor a korona jogaival hozta összefüggésbe az udvartartás kérdését?

(Önként érthető, hogy Bánffyt a kötelességszerű védelemben részesítette. Szerk.)

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

November 29.

Egy miniszteri szűz beszéd.

A mai ülés szűz beszéddel vette kezdetét, J ó s i k a Samu báró szűz beszédével. A kabinetiroda költségvetése tárgyalásánál történt erős ellenzéki támadások arra birták az ő Felsége személye körüli minisztert, hogy a tárgyalás során felszólaljon.

Az ellenzék a kabinetirodát minden felelősség nélküli intézménynek mondta, ez indítja őt arra, hogy felvilágosítását megtegye. A kabinetiroda nem felelősség nélküli intézmény, hanem a Felség uralkodói tevékenységének közvetítője.

Határozottan állítja, hogy mindazon felterjesztések, melyekre nézve ő Felségének szüksége van felvilágosításra, a miniszterek kezén mennek keresztül s a felvilágosításokat a miniszterek adják. A kabinetiroda a *kormány utasítására és revíziója mellett jár el*: annyi-vel is inkább, mivel tudvalevő dolog, hogy alkotmányunknak legfőbb őre.

J ó s i k á n nagyon is meglátszott, hogy szűz beszédét tartja: erős lámpalázzal küzdött, szinte megkönnyebbülten lélegzett föl, midőn rövid beszédét bevégezte s a jobb oldal sietett az obligát éljenzést megadni az ő beszédének is.

Még Pázmány Dénes sorolt fel egy csomó közjogi invektívát, mire a Ház a *kabinetirodai költségvetést megszavazta.*

A helyes mederben megindult részletes tárgyalás azután valamivel gyorsabb tempót vett.

A képviselők beszédei — szószerint.

Az *országgyűlés* tételénél Bartók Lajos szólalt föl. Határozati javaslatot nyújtott be, hogy az országgyűlésen elmondott beszédek szószerinti szövegükben a hivatalos lapban közöltesse.

Polónyi Géza főleg a választási visszaélésekkel foglalkozott s azon hallatlan botrányokkal, melyek a választási lajstromok összeállításánál előfordultak.

Ismét a Tisza »politikája.«

Nagy hatással leplezi le azt a korrumpált politikát, melyet Tisza Kálmán honosított meg. Tisza Kálmán Rómához fordult s akkor a püspökök pénzével (?) akarták megsemmisíteni a függetlenségi pártot; de most fordult a koczka, most a függetlenségi párt segítségével akarják megsemmisíteni a püspököket, a papokat. Ez az ugynevezett kormányparti hitbizomány, melyet megteremtett és fenntart az önös párturalom.

Ismétli, hogy a néppárttal nem rokonszenvez, de az a jogfosztás, amit a kormány közegei felsőbb utasításra a néppárttal s az ellenzékkel szemben elkövetnek, az a képzeletet is felülmulja.

Titkos szavazás a választásoknál.

Határozati javaslatot nyújt be, melyben utasítatni kéri a kormányt, hogy *az általános választói jog, a titkos szavazás és a községenként való választás behozatala* tárgyában terjesszen be törvényjavaslatot még ez országgyűlés tartama alatt s intézkedjék a választási visszaélések szigorú megorvoslásáról.

Tetszéssel fogadott beszéde után Holló Lajos szólott a tételhez. A parlamenti viszonyok módfelett való elfajulását festette találoan, élénk színekkel és a baloldal többször ismétlődő éljenzése és helyeslése között határozati javaslatot nyújtott be, melynek pontjai a következők:

Utasítja a ház a kormányt, hogy az összeférhetlenségről nyújtson be még ez országgyűlés folyamán törvényjavaslatot, mely kimondja, hogy

1. képviselő nem lehet oly részvénytársaság igazgatója vagy felügyelői tagja, mely a kormánnyal szerződéses viszonyban áll vagy a kormánnytól anyagi előnyöket élvez;

2. Képviselő nem lehet viczinális vasut engedményese s végre

3. a képviselő nem nevezhető ki semmiféle állami hivatalra, akkor sem, ha mandátumát leteszi, csakis mandátumának letévése után három évre.

Az ellenzék minden egyes pontot zajos helyesléssel fogadott, a kormánypart egész néma maradt.

Hermann Ottó felszólalása után az elnök az ülést öt perczre felfüggesztette.

Öt percz szünet.

Szünet után Beöthy Ákos szólalt föl. Elfogadja Bartók Lajos és Holló Lajos hat. javaslatait, ellenben a Polónyi Géza indítványának csak egyik részéhez járulhat hozzá, melyben a választási visszaélések szigorú megtorlását követeli.

Nem járulhat indítványának azon részéhez, melyben az általános választási jog behozatalát indítványozza, mert akkor olyan elemek jutnának be a parlamentbe, melyek még inkább megvesztegethetők s még kevesebb ellenállást bírnának kifejtetni; valamint nem járulhat a titkos szavazás behozatalához sem, mert az ellenkezik a parlamentarizmus természetével s az sem volna más, mint contradictio in adjecto.

Bánffynak semmi sem kell.

Bánffy Dezső báró miniszterelnök állott fel ezután, hogy felvegye a harcot az ellenzék szónokaival. Nem járulhat Bartók Lajos indítványához, mert ha a hivatalos lap szösz-

rint is közölné az országgyűlési beszédek, a kívánt cél még sem volna elérve.

— Miért? Miért nem? kérdezte a baloldal.

Bánffy Dezső báró azonban elfeledte a felvilágosítást megadni, hanem tovább folytatta beszédét: Nem fogadhatom el Polónyi Géza hat. javaslatát sem... s a következő sikerült point-nal fejezte be: valamint nem fogadhatom el Holló Lajos képviselő ur határozati javaslatát sem! A jobboldal tombolt, éljenzett s a miniszterelnök elégtlenül ereszkedett vissza zsölyéjére. A harc meg volt nyerve...

Olay Lajos rövid beszéd kíséretében kijelenti, hogy mindhárom hat. javaslatot elfogadja.

NAPTÁR.

— November 30. —

Szombat. Róm. kath. András apostol. Prot. András. Gör. kel. Plátó vt. Izr. 13. S. Wajslach
Nap két 7 óra 8 p., nyug 3 óra 57 p. Hold kelet 2 óra 21 p., nyug. 5 óra 16 p.

Novemb. 30. A jogakadémia ifjuság táncestélye.
Decz 1. Gyermekebarát egyesület tisztújító közgyűlése.
" **1.** A biharmegyei orvos-gyógyászerészi- és természettudományi-egylet szakülést tart.
" **8.** A kamara külltagjainak választása.
" **15.** A berettyó-ujfalui izr. nőegylet bálja.
" **15.** A Szigligeti társaság matinéja.
" **19.** A vármegyei rendes évnegyedes gyűlése délelőtt 9 órakor.
" **29.** A biharmegyei és nagyváradai nőegylet sorsjegyhuzása.
" **30.** A vármegyei tisztújító közgyűlése.

UJDONSÁGOK.

Lapunk egyes számai a következő újságokban kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,
Sonnenwirth-féle bazárban Fő-utca,
Kádár és Kiss cégnél Kishid-fő,
Kutasi D. papirkereskedésében Uri-utca,
Pauker Dániel papirkereskedésében Kis-piac,
Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca,
Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca,
Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utca,
Frankl Mari tőzsde és hírlapelárusító Kereskedelmi csarnok palota Nagypiac.
M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utca.
Ugyanezen helyeken előfizetése is elfogadhatók.

* **László főherceg emléktáblája.** A kisenjői főhercegi uradalmakhoz tartozó erdőségekben a szerencsétlen emlékü álgyai erdőnek azon a helyén, a hol László főherceg szerencsétlenül járt, emléktáblát helyeztek el a melynek vörös márványlapjába a következő szavakat vésték be:

†
S C I O Q V I A
RESURGET
I N
RESURRECTIONE
I N
NOVISSIMADIE.

Az emléktábla szövege magyarul így hangzik: »Tudom, hogy fel fog támadni az ítélet napján.«

* **Aranymise.** Dr. Stegmüller Károly cz. püspök és kanonok, Szombathely egyik leghumánusabb főpapja e hó 27-én ülte meg áldozó papságának 50 éves jubileumát. A cz. püspök e napon aranymiséjét a stájerországi híres kegyhelyen, Mária-Cellben tartotta meg.

* **Áthelyezett dandárnok.** A nagyvárad helyőrség tisztikara egy kiváló s magasrangú katonával kevesbedett. Ugyanis ő Felsőge a helyben állomásozó 33. gyalog dandár parancsnokát csehenegei Fux Mór vezérőrnagyot N.-Váradról a 10. hadtest parancsnokságához helyezte át. — Fux Mór dandárnokot a város intelligenciájának és alattvalóinak szeretete kíséri új állomás helyére, a hol remélhetőleg rövid idő alatt — úgy mint itt nálunk — megszeretik.

* **Svájc főpapja.** Einsiedelnből táviratozzák hogy Basilius hercegapát, Svájc legelső egyházfjedelme meghalt.

* **Megérkeztek katonáink Boszniából.** Tegnap este 6 órakor vig zeneszó kíséretében vonultak be a Boszniában állomásozó 37. gyalogezred egy századának a legényei. A megérkezés után a tisztikar a derék fiukat megvendégelte s ma pedig egész napra szabadságot kaptak.

* **Jó ivóvizet az iskolákba!** A községi iskolaszék előterjesztést tett a tanácshoz, hogy az ör-utcai elemi leány-, a körösparti elemi leány és fiiskolákba, továbbá a v.-velencei ovoda helyiségbe vezettesse be a vízvezetékét, nehogy a taneredményt már eddig is veszélyeztető betegülési eseteket ezen iskoláknál a többször panaszkodott jó ivóvíz hiánya még inkább fokozza. A költségeket természetesen a szabályrendelet értelmében az épület tulajdonosok tartoznak viselni.

* **Bőkezű család.** Várgedéről írják, hogy Kubinyi Imre és neje, a vidéken jótékonyágáért tisztelt házaspár Várgedén Szt. Anna tiszteletére 10.000 frtnyi költséggel remek kápolnát épített s feltartására 2000 frtnyi alapítványt tett.

* **A v.-váraljai községi iskola kibővítése.** Busch Dávid főmérnök előterjesztést tett a tanácshoz a jelzett iskola kibővítése iránt. A tervezet szerint a jelenlegi épület és pedig a fiúiskolák részén 1 tanteremmel, 1 tanári értekezleti szobával, 1 könyvtárral és 1 gyűjtemény helyiséggel, — a leányiskolai részén 1 tanteremmel, 1 munkateremmel, 1 értekezleti szobával és a szükséges üveges folyosókkal nagyobbitatnék meg. A költségek 16025 frt 56 krban vannak előirányozva.

* **Mennyit szaporodott Nagyvárad népessége.** Január 1-től október 1-ig Nagyváradon a születési adatok a következők: törvényes fiú 518, leány 482, törvénytelen fiú 132, leány 137, összesen tehát 1269 gyermek született; a születési arányszám 30‰. Elhalt ugyanazon idő alatt 509 férfi és 443 nő, összesen 952 egyén; a halálzási arányszám 29‰. Idegen halálozás volt 231, maradt tehát helybeli halálozás 721, ami 22‰-nak felel meg. A szaporúság a fenti időben 548.

* **Temetés.** Tegnap délután helyezték örök nyugalomra Kacsunár János volt közkórházi algondnokot. A temetésen jelen voltak kollegái s a megyei tisztviselők nagyszámban.

* **Borzalmas halál.** Nagy szerencsétlenség történt tegnap reggel Várad-Velenczén. Egy fiatal, életerős ifjú gázolt agyon egy kocsi. Barátky Gyula mészáros udvarából a szemetet és trágyát ökrök szekérrel hordták ki. A mészáros egyik inasa Illés József mikor felakart lépni a már indulásban levő, ökrök által vont kocsira, véletlenül a kerekek alá került. Az óriási súlylál terhelt kocsi kerekei keresztül mentek a szegény ember gyomrán és melikásán s iszonyuan összeroncolták az erős ifju szervezetét. A eseléség szedte fel az eszmélet nélkül fekvő Illés Józsefet, s beszállították az irgalmasrend kórházába. A szerencsétlenségről gyorsan értesített rendőrség részéről egyik biztost küldték ki, hogy a vizsgálatot ejtse meg s a baleset körülményeiről hallgassa ki az ifjut. Azonban daczára Wimmer Julián főorvos és Varsányi Szilveszter alorvos gondos ápolásának, mire a rendőrbiztos megjelent a kórházban, Illés József már kiszenvedett. Belső elvérése okozta halálát. A vizsgálat során annyit megállapított a rendőrség, hogy senkit nem terhel gondatlanság, hanem a véletlen szerencsétlenség okozta az ifju halálát. A holttestet beszállították a városi bonczterembe.

* **Millennáris szivarok.** Az ezredéves ünnepre két új szivarfajtával örvendeztetni meg a pénzügyminiszter a füstölő gourmandokat. Az egyik fajtának a hivatalos neve Operas especial, a másiké Operas D. Az új szivarok árát még nem állapították meg, de azt hiszik, hogy az Operas especial ára tizenkét-tizenhárom, az Operas D.-é pedig hat krajczár lesz. A budapesti dohánygyárakban a munkások nagy része most az új szivarok készítésével foglalkozik. Egyik-másik gyárnak a kiállítás kezdetéig egy milliót kell gyártania. A szivarokat április utolsó hetében bocsátják forgalomba.

* **Esküvő.** Dr. Adorján Ármin helybeli kiváló fiatal ügyvéd december hó 1-én délután 3 órakor a polgári egybekelést követőleg a Zion templomban tartja esküvőjét Auspitz Adolf gőzmalom-tulajdonos kedves, szép leányával Aufricht Irén kisasszonnyal.

* **A Rhédey kertig vezető ut világitása.** A Rhédey-kert felügyelősége előterjesztést tett a tanácshoz, hogy a kert-utca végétől a Rhédey-kertig terjedő közlekedési uton levő s általa felállított petroleum lámpák állandó világitását — tekintettel a koresolyázó idény legközelebbi beálltára — sürgősen rendelje el, mert egyrészt a költségeik nem engedik, hogy ezen közlekedési utat saját számlájukra világitásák, másrészt ezen ut tisztán városi közlekedési utat képez, tehát annak közbiztonság céljából való állandó világitása egyenesen a városi hatóság teendői közé számítható.

* **A szultán nem jó Budapestre.** Egy konstantinápolyi távirat megczáfolja több lap azon hírét, hogy a szultán a jövő évben körutat fog tenni Európában. Nem megy se Londonba, se Bécsbe, de Budapestre sem jön megtekinteni a kiállítást.

* **Goldstein Számi.** Ez a czime egy naptárnak, melylyel néhány zsidó naptár-vállalkozó a jövő évre szóló kalendáriumok számát szaporította. A naptárnak két célja van: rebachot hozni és erkölcsi mételet hűteni. A piszkos tákolmányt állítólag százezer példányban nyomják a fővárosban, és fogják szétszórni az országban. A kiknek volt alkalmuk bepillantani, a legnagyobb felháborodással nyilatkoznak ez irodalmi személtáda felől. Van benne egy kép, melyet a magyar keresztény közönség nem igen tűrhet meg. Az a kép ugyanis egy oltárt ábrázol. Az oltáron gyertyák vannak tartókban. Az oltár fölött pedig áll Krisztus Urunknak, a mi Megváltó Istenünknek, a keresztény vallás szerzőjének szobra, Urunkat a feltámadás pillanatában, tehát abban a pillanatban ábrázolva, mikor Isten-sége mellett a legerősebb bizonyítékot szolgáltatja az emberiségnek. Az oltár előtt áll egy zsidó ifjut ábrázoló alak, mely nyilat rópi az Isten-ember testébe. A szobor a lövésre eső helyzetbe jut, a mivel a kép azt akarja kifejezni, hogy a mi Istenünket a zsidók lefogják trónjáról taszítani, vagy legalább törnek rá, hogy letaszíthassák. Ez a támadás annyira gyalázatos, hogy sürgősen fölhívjuk a kir. fő-ügyészt: a nevezett naptárt azonnal foglaltassa le, indítson vizsgálatot, az emberiségből kivetkőzött szerzőt puhatolja ki, s állítsa bíróság elé. Így aztán ne csodálkozzanak, ha Lueger követőkre talál.

* **Kitiltott lap.** A belügyminiszter felhívta a törvényhatóságokat, hogy a Budapestben megjelenő »Népszava« című napilap 1895-ik évi 96—98, 104, 106, 109—111, 114, 116, 128, 134, 135, 138, 139, 142—148. számú példányait foglaltassák le s azokat a budapesti kir. tszék büntető osztályának küldjék meg.

* **Az országos tanítói árvaház növendékei.** A debreczeni országos tanítói árvaházban napról-napra szaporodik az árvák száma. Ma már a létszám az árvaházban kilenczvennégyet tesz ki. Hatvanfi u és harmincznégy leány árvája van az intézetnek, kik mindnyájan rendszeres oktatásban részesülnek. A fiú növendékek nemzetiség szerint a következőképen oszlanak meg: német van egy! tót kilenez; szerb egy; orosz három. a többi negyvenhat magyar. Az ország minden vidékéről vannak növendékek. Biharból négy árva van az intézetben.

* **Lelketlen szülésznök.** A városi járványkórház egyik betegénél tegnapelőtt bekopogtatt a golya. Az ápoló személyzet előbb nagyon megrökönyödött a szokatlan vendég látogatásán, de csakhamar szülésznökért futottak, azonban három szülésznök meglátta a jár-

vány-kórház felkeresését. Ezért dr. Baróthy Akos tb. városi főorvos feljelentette a három szülésznőt a kapitányi hivatalnál, ahol kérdőre vonják őket.

* **Rika sorsjegye.** A népszínház legújabb eredeti operettjével: Márkus József és Szabados Béla „Riká”-jával sokan csináltak főnyereményt. Legelőször is maga a közönség nyert egy jóízű operettet, mely egy mulatságos derült estét szerez neki; a népszínház igazgatója egész sorát a zsfolt házaknak; az operettben szereplő színészek pompás szerepeket s a szerzők, a dícsőségen kívül, mely a magaslatló kritikákban kijutott nekik, csengő aranyakat, melyeket tanteimekben szedegtetnek fel a színház főpénztáránál.

És ezt előre meg lehetett jósolni. Hiszen az operett maga is egy — főnyereményen fordul meg. A librettistának, ha nem is Heine-i, de egy Heintze-i ötlete támadt és egy szép cigány leány: Rikával megütteti az osztálysorsjátéknak hatvan ezer koronás főnyereményét s ebből származnak azok a jóízű, bohókás jelenetek, melyek egész estén át kacagtatják most a népszínház közönségét.

Ime, mi mindenre nem jó az osztálysorsjáték! A szép Rika bizonyára hálával fog visszagondolni arra az osztálysorsjegyre, melyen közönség, színház, szerzők és ő maga is nyert. Nem csodálunk, ha az operett zeneszerzője, Szabados Béla, a ki olyan pompás melódiákkal fűszerezte a legújabb magyar operettet, még egy kuplét szöve belé, melynek ez lenne a refrainje:

Emberek siessetek
Ostálysorsjegyet vegyetek,
Deczember hatodika
Lesz a sorshuzás napja,
Hullanak a százezrek
Siessetek! Vegyetek!

* **Halál az oltár lépcsőn.** A falun még manapság is annyira elterjedt babonának újabb áldozatáról értesülünk. Chrástianban, Pisek mellett, a napokban kellett volna a tizenkilenc éves Koslin Annának szive választottjával meg esküdni. A menyasszony s a vőlegény már a gyertyákkal kivilágított oltár előtt állottak. Mielőtt a pap a frigyét megáldotta volna, a menyasszony előtt levő gyertya hirtelen kialudt, mire a menyasszony rémülten sikoltott fel: »Kialudt a gyertyám!» Esméletlenül rogyott vőlegénye karjába. Megkísérelték felszítését, de eredménytelenül. A szegény leányt a halál az oltár elől ragadta el. A halált előidéző ijedtség oka ama babonás hit volt, hogy a gyertya kialvása rossz előjel az illetőre nézve, ki előtt az elalszik.

* **Vesztett eb garázdálkodása.** Kis-Kereki községben — mint velünk levelezőnk tudatja — tegnapelőtt egy vestett eb garázdálkodott s Farkas János jómodu paraszt gazda 11 éves leányát *Zsuzsánnát* megmarta. A leányon, mielőtt még gyors orvosi segílyt kaphatott volna mutatkoztak a veszetség tünetei. A járás-orvos meg érkezete után pedig azonnal felszállították a „Hőgyes”-féle gyógyintézetbe.

* **Egy kis helyreigazítás.** Egyik közelebbi számunkban, több fővárosi lap után közöltük, hogy Nagy István békési r. kath. szabó mester egy izraelita nővel lépett házasságra s az anyakönyvvezető előtt kötelező nyilatkozatot tett, hogy születendő gyermekeit az izraelita vallásban nevelteti. Mint értesülünk, az illető nem római katolikus, hanem ev. ref. vallású. Kapcsolatosan megemlítjük, hogy a folyó hó 25-én Biharban történt tüzesetről hozott tudósításunkba némi hiba eszszott be, a mennyiben Gyarmathy Lajosnak csak egy kazal szénája égett le, s ez sem egészen, mert a lakosság idejekorán szétszórtta. Az istállója egészen leégett, de a lakháza csak kigyuladt s azonnal eloltották. Ez a tüzeset a harmadik volt ez évben Biharban.

* **Elveszett aranyóra.** Tegnapelőtt este a czirkusz előadás után a czirkusztól a Garasos-hidon át elveszett egy kettős fedelű női arany remontoir óra, rövid lánczsal. Az órán Sz. M. monogram, a lánczcon függő talléron pedig „Adi” név van bevésve. A becsületes megtaláló a rendőrségnél illő jutalomban részesül.

* **Henry czirkusza.** Élvezetes estét töltött tegnap Henry czirkuszában a közönség. Nemesak az igazán remek mutatványokban gyönyörködött,

hanem még a 37-ik gyalogezred zenekarának *hangversenyét* is élvezte. A derék igazgató ugyanis minden tekintetben ki akarja elégíteni a publikum igényeit, azért minden pénteken hangversenyvel összekötött előadást rendez. Tegnap 5 darabot játszott a katona zenekar, melyek közül *Bachó „Magyar ábránd”-ja* tetszett leginkább. Az előadás műsorából pedig a *zeneböhócok játéka és a monstre tableaux* volt a legszebb. Érdekes két alak is az a *Joó és Max*. Először ezíteráznak, azután keztyűjük ujjain levő sipokban nótáznak, majd csengőkkel adják elő a legszebb dalokat, majd meg csörgőkön verik ki igen ügyesen, a mit a zenekar játszik. Az előadás pointje az ezt követő jelenet volt. A hatalmas *Blondin* felállt a tér közepén két hordóra, tetejébe mászott az *igazgató*. Körülöttük 6 szürke vágatott körben, azután 10 telivér állt hordón, ezeken tul 6 sárga vágatott a szürkével ellenkező irányban s végre a körül huzódó állványon 8 kis ponyy galoppirozott szembe a sárgákkal. És az egész társaságot az igazgató dirigálta a *Blondin* tetejéről. Kedves volt a kis 7 éves Henriette lovaglása is, de arról majd máskor.

Vonatok érkezési és indulási ideje

1895. október 1-től.

Érkezik:	Indul:
Budapestről 2-18, 7-08, 1-48, 7-15, 8-42.	Budapest felé 2-14, 8-3, 11-37, 11-10, 2-22.
Kolozsvárról 2-19, 10-44, 11-17, 8-00, 8-38.	Kolozsvár felé 2-29, 7-15, 2-06, 8-58, 12-05.
Szegedről 8-30, 9-32, 5-30.	Szeged felé 4-25, 7-30, 10-20.
Aradról 9-32.	Arad felé 4-25.
Vaskóh-Belényesről 11-05, 8-09.	Belényes-Vaskóh felé 4-25, 1-45.
Gyoma-Kótról 10-05, 8-00.	Kót-Gyoma felé 6-55, 1-40.
Érmihályfaiváról 8-10, 9-14.	Ermihályfalva felé 6-45, 4-35.

A fekete számok az éjjeli időt jelentik.

TANÜGY.

Nagyvárad és a tanügyi kongressus.

A II. országos és egyetemes tanügyi kongressus rendező bizottságának Nagyvárad város törvényhatósági bizottságához intézett beadványára az iskolaszék előterjesztette, hogy a költségek fedezésére a város 50 frtot szavazzon meg. Előterjesztette továbbá, hogy a községi iskoláknál alkalmazott tanerők közül, amint az az 1885 évi kiállításakor is történt, hét tanerő küldessék fel a millemiumi kiállítás tanulmányozására s részükre személyenkint 50—50 frtot szavaztassék meg a felutazás lehetővé tétele végett.

E G Y L E T.

Uj temetkezési egylet.

Székelyhid községben temetkezési egylet alakult. Az alapszabályok annak idején fellettek terjesztve a miniszterhez, honnan azzal az érveléssel jött vissza, — hogy a hiányos alapszabályokat módosítsák és aztán ismét terjeszték vissza. Ez meg is történt, a mennyiben tegnap a belügyminiszter az alapszabályokat a jóváhagyási záradékkal ellátta. Az uj egylet elnöke P l a t z Károly, jegyzője pedig ifj. M a y e r Lajos.

Irodalom és művészet.

— **A Kisfaludiak ősei.** A heraldikai és genealogiai társaság tegnapi ülésen Pekké Béla ismertette néhai Nagy Imrének halála miatt félbeszakadt tanulmányát a Kisfaludyak őseiről. A Kisfaludy család őseit a hontoglató hét vezérig lehet visszavezetni. Elődnök fiától, Szabolestól vezeteli le, akinek egy Sak vagy Chak nevű unokája egy várat épített. Ezt a névtelen jegyző és Thuróczy krónikája tartották fenn, de a Chak nemzetiség egész a XV. századig tulajdonosa volt Csákvár vidékének és a Vértesaljának. Első oklevél kimutatható őse a családnak Ugrin comes 1140-ből. Ennek fia Ugrin érsek s őcsese Miklós, kiról több oklevél maradt fenn. Ez utóbbi kétszer nősült és négy fia közt osztotta fel nagy birtokait. A tatárjárás előtti korból 22

oklevelet mutathatott fel a család, a mi nagy ritkaság. A Kisfaludy név először 1359-ben fordult elő. Érdekes esemény a család történetében, hogy mikor 1377-ben Garai Miklós nádor Nagy Lajos király nevében elakarta foglalni a Rába folyót s a két oldalon elterülő erdőségeket és földeket:

Megjelentek ott Kisfaludy János fiai, Lőrincz, László és István, valamint a Csákok és Mihályiak s előmutatták II. Endre 1233. évi kiváltság levelét, melynek alapján aztán birtokukban meg is maradtak. A tetszéssel halgatott tanulmány után Komáromy András, dr. Nádasdy Ferencz országbiróról, mint genealogusról értekezett, mire az ülés véget ért.

Felhívás előfizetésre!

Egy magyar költő, lantjának korán elpatlant hurján, hatyudalként zengte hogy:

„A világ csak hangulat!”

A költőnek igaza volt.

Az *eszme* diadala nem az *eszme* jóságától, hanem a nép hangulatától függ.

Az *ember* értékét nem a tehetség, nem az érdem, hanem a felebarátok hangulata szabja meg.

A *jó* hangulat: mindent megad. A *rossz* hangulat: mindent megtagad!

A *jó* hangulat: czukorporral hinti be a méreglabdacokat. A *rossz* hangulat: méreggá változtatja át az édes szerelmet is.

A közjóznak mindenkinek óhajtok tehát szolgálatot tenni akkor, amikön arra kérem az igen tisztelt olvasó közönséget, meggyeskedjék

„Hangulat”

czimü művemre annál is inkább előfizetni, mert humoros elbeszéléseimnek, melyek a »Hangulat« tartalmát fogják képezni, nemcsak a vidámság, a jó hangulat előidézése, hanem egy nemes és hazafias kulturintézetnek a támogatása is a czélja.

„Hangulat” czimü művemnek ugyanis, egész tiszta jövedelmét az aradi „Kölcsey Egyesület”-nek ajánlottam fel, s így minden irányban csak amaz igazság megvalósítását, hogy »Nyelvében él a nemzet« segít előmozdítani az, aki művemre előfizet.

A »Hangulat«, mely 10 nyomtatott ivből fog állani, díszes kiállításban 1896-ik évi februárius hó 1-én jelenik meg s az előfizetési ára: 1 frt.

Az előfizetési összegek s megrendelési iverk az aradi „Kölcsey-Egyesület” pénztárnokához Laukó Albert tanár urhoz (Arad, Lyceum) legkésőbbben 1895-ik évi deczember hó 30-ig küldendők be.

Gyűjtök minden 10-ik példány után egy tiszteletpéldányt kapnak.

Kelt Aradon, 1895. november hó 23-án.

Brankovics György,

az »Arad és Vidéke« felelős szerkesztője.

— **Ki kapta meg a debreczeni színházat?** A debreczeni színházi bizottság tegnapelőtt tartott ülésén döntött a felett, hogy az 1896—99. évi szinidényekben melyik szinigazgató játszik Debreczenben. Az engedélyért Komjáthy János, Csóka Sándor, Fűredy Károly, Deák Péter és Halmay Imre szinigazgatók pályáztak, azonban a kikötött 10,000 frt kaucziót csak Csóka és Komjáthy mellékelték a pályázatukhoz. A szavazásnál Csóka egy szavazatot, Komjáthy pedig 13 szavazatot kapott s így Komjáthynek adták ki három évre a játszási engedélyt.

Igazságszolgáltatás.

Moricz Pál felmentése.

Sokat foglalkoztak a hirlapok Moricz Pál nevével 1890. augusztusi csődje óta. A nem régen előkelő társadalmi állású, nagy vagyonnal és nagy befolyással rendelkező embert, megindított vizsgálatok és tárgyalások alapján súlyos

vádakkal illették. Egyik volt a család és vétke bukás, másik a sikkasztás vádja. Időközben család és vétke bukás vádját a kir. kuria beszüntette, bebizonyosodván, hogy szerencsétlen vállalata volt oka a csődnek.

A két rendbeli sikkasztás vádját tegnap tárgyalta a nagyvárad kir. törvényszék *Millye Gyula* elnökle alatt.

A kir. ügyészség vádjának alapját *Klein Károly* és *Stern Gyula*, továbbá *Leopold Ignác* czégek azon feljelentése képezte, hogy *Moricz Pál* a kezéhez biztosításul, illetőleg óvadékul letett 8750 frtról és 2000 frtról szóló takarékpénztári letét könyvecskéket saját czéljaira engedély nélkül felhasználta. A törvényszék azonban a tárgyalás során felszínre jött adatok és *Rádl Ödön* igazán remek és alapos védőbeszéde folytán a vádat alaptalanak találta és vádlottat a *vád és következményeinek terhe alól felmentette.*

Mert *Klein Károly* és *Stern Gyula* 8750 forintról szóló takarékpénztári könyve az átadással vádlott birtokába jutott s ő midőn azt a felek utólagos tudomásával értékesítette, nem tudhatta, hogy a megkötött szerződés ténylegesen nem fog létre jönni. Midőn pedig a *Leopold Ignác* óvadékul letett 2000 forintról szóló betétkönyvét elzalogosította, ugyanannyi ellenértéket az illető bank számára biztosított. Különbben is vádlott mind a két követelést kielégítette, tehát káros nincs.

A bíróság felmentő ítélete visszaadta vádlott becsületét a törvény előtt. Tegye ezt az ítéletet a közönség magáévá s állítsa vissza vádlott erkölcsi tekintélyét a társadalomban.

MULATSÁG.

Bál napján.

(A mai jogásztánczestély)

— novemb. 30.

Napok óta nézem az élénk mozgalmat, izgatott sürgést-forgást, mit az idej első bál előidézett. Az utcákon egymást üzi a sok bérkocsi, az üzletek tele szép hölgyekkel, s előttük egymásra halmazva a sok selyem és mindenemű báli holmi, úgy, hogy választani is nehéz belőle.

Sok, sok nyugtalan álmod fog megszüntetni, kíváncsi érdeklődést kielégíteni a mai est. Folyok a titkolódzás a báli toillettek körül. Sokan még azt is mondják, hogy el se mennek a bálra, hogy annál inkább örüljenek az első keringőnek — csupa ártatlan csel és semmi összefüggés.

De ez már mégis csak ritka eset a báli élet terén, hogy éppen Szt. András napjára? esik hallok ilyen kijelentést a szép Elvirától:

Ugyan miért?

Nó még azt sem tudja! Hiszen András napja a lányoknál a böjt napja; reggeltől estig nem szabad semmit sem enni sem inni, azután este meg fordított párnára kell feküdni (hogy mikor van a párna megfordítva, igazán nem tudom elképzelni) és úgy aludni reggelig. A kivel ezen az éjen álmodik a szép lány, az lesz a vőlegénye.

No ez remek dolog, mondám, de nálunk ez másképpen van, Erdély-országban. Ne legyen *Sándor* a nevem, ha nem igaz. El is mondom. Január elsejétől kezdve számolni kell mi felénk a szürke lovakat — azoknak a kíváncsi leányoknak t. i., akik tudni akarják, ki lesz a vőlegényük. Ha száz lovat megszámlolt, akkor vár András napig. Az a férfi, akivel András napján kezét fog, az lesz a jövődöbelje.

A szép leány kétkedve fogadta ezt a tényt, pedig való igaz.

De akár ez, akár az az igazi: ma nem tö-

rődik senki sem velem, úgy elfoglal mindenkit a *mai jogász-bál*, annyi édes öröm, annyi kíváncsiság fog megvalósulni, hogy hogy azt elmondani, de még elképzelni is lehetetlen. Hát még a kinek az első bálja lesz, a ki még nem unt reá a báli zenére, azoknak lesz igazán édes, maradandó emlékek ez az este. *Szép lányok: jó kedvet, jó mulatást!*

Z. A.

REGÉNY-CSARNOK.

Párbajhős.

Regény.

— Irta: Rostkovicz Arthur. — 21

(Folytatás.)

— Nem, nem édesem! . . . Ezt fogom megtenni, okvetlenül. Milyen aranyos, kis fejcskéd van neked, s milyen leleményes vagy! — mondta megkönnyebbülten sóhajtván fel, s magához vonta a feleségét.

Egy esőkkal újra a régi, jó, békés társak lettek.

X.

Kápolnay Tamás gróf, az új képviselő, nagyon sokat szerepelt mindenütt, de legkevésbé az országgyűlésen. Ugyan eljárógatott néha-néha az ülésekre, de ritkán beszélt és keveset. Mégis a lapok jó szónoknak mondták. Utóbb szívesebben eljárógatott az ülésekre is, csupa unalomból.

Egy személyes kérdésben azonban talpra esett beszéddel lepte meg a t. Házat, mely el volt ragadtatva tehetségétől. A napilapok hátróztatottan az elsőrangú szónokok sorába emelték, s daczára, hogy a kormánypárt híve volt, még az ellenzéki sajtó is a legmelegebben üdvözölte a snájgid honatyát.

Ez az eset úgy látszik fordulópontot képezett életében: az aratott siker fölébresztette benne a törekvés szűnyadó szenvedélyét, melynek fölládozta éjszakáit, s lázas sietséggel mohón olvasgatott és tanult.

Alig volt ezután ülés melyen ne beszélt volna; hozzá tudott szólni mindenhez, a legnagyobb készütséggel, a legalaposabb tudással. Képviselőtársai el voltak ragadtatva, a miniszterek pedig valósággal bálványozták.

Találó kifejezéseivel, kitünő logikájával mindig le tudta fejevezetni ellenfelét.

Beválasztották a delegációba is, melynek megnyitás után. Ő Felsége, a király hosszabb beszélgetéssel tüntette ki.

— Hja, ő a jövő embere! — mondogatták a többiek.

A kerülete is meg volt vele elégedve, s mikor beszámolóját jött megtartani, olyan óvációkban részlesítették a szeretett képviselőt, minőt még Pleskuteza nem látott. A banketten, melyet tiszteletére rendeztek választói, a pártelnök reá, mint a jövődö miniszterelnökre, emelte poharát. S ő nem utasította vissza e korai ünnepeletést, hiszen az hízelgett hűségének.

A fővárosi lapok persze hosszú tudósításokban referáltak a beszámolójáról, majd terjedelmes vezércikkeket méltatták érdemeit, s kiváló politikai egyéniségét. A kormányválságról szóló hírek mindig az ő nevével jöttek összefüggésbe.

De mikor hűsága így kielégítést nyert, mikor a legmegelégedettebb hangulat fogta el valóját, akkor egy eltemetett, szerencsétlen emlék jelent meg előtte. Szemei előtt látta a halál-sápadt arcznak eltorzult vonásait, hallotta a haldoklóknak tompa hörgését. Egy szellem alak kísérté mindenüvé, s ő nem tudott meg szabadulni annak hatalmától.

Ez a kísérteties alak jelent meg újra előtte, mikor a bankett után a vendéglőbeli szobájába nyugalomra tért.

Becsukott szemei látták a fényt, melylyel körül volt véve az eltorzult fő, s hallotta annak vádló beszédjét.

— Gyilkos! Juss bár a legmagosabb polczra, én oda is követni foglak. Nyomodban leszek halálod órádig, veled leszek a haláltusában is!

— Távozzál tőlem, hiszen te már halott vagy! Mit keressz itt az élők között?!

— Halott vagyok — feleli az — igaz, a világ számára, de a te lelkednek élő maradok. Benned él az én lelkem is, s e tudat megkeseríti minden örömet, nagyobbá teszi bánatodat. Te elvetted az én ifju életet, boldoságom, reményeim, s én boszút állok ezért; lassú, kínos boszút, melyet csak az áldozat állhat a gyilkoson! De te nem csak engem öltél meg, hanem özvegygyé, szerencsétlenné tetted az ártatlan asszonyt is. És árvává, apátlanná szegény gyermekemet! Most légy ékesszóló, most mentsed magad, gyilkos!

— Én nem akartalak megölni téged, hiszen reszketett a kezem, mikor azt az átkozott fegyvert elsütöttem, melynek golyója halálosan talált! Ne bántás már többé, hiszen úgy is eleget szenvedtem miatta!

De a kísértet nem távozik, hanem odaül az ágya szélére, s jéghideg, csontos kezeit végiguzza homlokán, s a vergődő ember, érzi a hideg lehetőséget, s megrázkódik tőle.

Most kétségbeesett küzdelem keletkezik az élő és a halott között, kinek marka vaskapocs-ként szorítja össze torkát. Érzi, hogy nem menekülhet, s hogy a vesztes ő marad; szemei előtt elhomályosul a világ.

Egy rémes sikoly két ajkán. . . .

Még egy utolsó erőfeszítés és — — — fölébredt.

Ott feküdt a hideg padlón; előtte égő gertyával, kezeit tördelve állt a vendéglős és a szobapinczér.

Homloka csurom viz volt a jéghideg verejtéktől.

— Méltóságos uram, az Istenért térjen magához!

— Mi történt velem?

— Segítségért kiáltott, mire mi berohantunk, s itt a földön találtuk eszméletlenül — mondotta a vendéglős, mialatt fölemelkedni segítette.

Kápolnay igazán rosszul volt; arca halál-sápadt lett a kiállott rémülettől; feje szédült még mindig. Az ágyához tántorgott, s mohón ivott egy pohár vizet, mit a szobapinczér nyújtott neki.

— Beteg talán, méltóságod? Úgy majd elszalajtom a pinczért az orvosért!

— Nem, nem kell. Csak muló rosszult az egész, s már is jobban vagyok!

— Ha szüksége volna méltóságodnak valamire, úgy méltóztassék csengetni, vagy talán inasát parancsolja magához, úgy felköltetem! — szölt a készséghez vendéglős.

— Semire sincs szükségem. Muló rosszult volt csak, mely hirtelen meglepett! Majd magamra maradván jobban is leszek azonnal!

A vendéglős fejcsóválva távozott, s másnap már az egész kerület suttozta az éjjel történeteket, s mindgkni sajnálta a képviselőt, kit nyavalyatorósnak gondoltak.

E borzasztó éj után Kápolnay nem tért vissza a fővárosba, mint azt, eleinte tervezte, hanem falusi birtokára vonult.

Ezalatt pedig a fővárosi lapok fenntartással közölték azt a kósza hirt, hogy gróf Kápolnay képviselő nagyfokú idegban szenved s egyelőre falusi jószágain orvosoltatja magát, de annak a reménynek adtak kifejezést, hogy a parlament megnyitásán már viruló egészségben jelenhetnek meg.

Ő nem czáfolta meg e híreket, hiszen ezzel még bonyolultabbá tette volna a helyzetét s találgatásoknak nyújtott volna tápanyagot.

Falusi magányában kapta egymás után képviselőtársai és a miniszterek táviratait, leveleit, kik mindanyian részvétüket nyilvánították betegségé miatt.

Keserűen mosolygott ilyenkor.

Unalmasan teltek el napjai, bár titkárja, tőle telhető buzgalommal, jóakarattal igyekezett őt szórakoztatni. Bebarangolta vele a rengeteg erdőket, hol gyalog, hol lovon; nagyszerű ujtásokat tervezettek, melyek esetleg meg fogják kétszerezni a birtok jövedelmeit.

Egy napon a titkár a városba utazott a folyó ügyek egyikének gyors elintézése végett s ő magára maradt.

Végtelenül unalmasnak találta a hírlapokat s elhatározta, hogy vadászni megy a lankásba.

El is indult, egyes-egyedül. (Folyt. köv.)

TÁVIRATOK.

Országgyűlés.

(Folytatás.)

Botrányesináló belügyminiszter.

Gullner Gyula beszéde alatt zajos incidens támadt, mely a következőleg kezdődött: Gullner ugyanis azt fejtette, hogy némely helyütt még a választói lajstromokba sem lehet betekinteni. Vajjon tud-e erről a miniszter? Amidőn Perczel belügyminiszter tagadólag intett, Andreánszky Gábor báró közbekiáltott:

— Letagadják a visszaéléseket!

Perczel belügyminiszter ingerülten kiáltott át ekkor Andreánszky felé:

— Kikérem magamnak az ilyen szemtelen inszinnuációt!

Leírhatatlan az a zaj s az a felháborodás, mely a belügyminiszter e szavaira tört ki az ellenzéken. Zajosan követelték a miniszterrendreutasítását, az elnök azonban vonakodott a házszabályok értelmében eljárni, mert az inkriminált kifejezést nem hallotta.

— Hallottam én, kiáltott át Ugron Zoltán azt mondta: szemtelen! Tessék rendreutasítani!

— Hallotta az egész baloldal! kiáltotta Ivánka Oszkár.

Az óriási zaj végre nagynehezen elsimults Gullner Gyula befejezhette beszédét. Ekkor felállott Andreánszky Gábor báró s kérdőre vonta a minisztert, hogy mivel a zajban szavait nem értette, mondotta-e a neki tulajdonított kifejezést?

Mielőtt a belügyminiszter válaszolhatott volna, Ivánka Oszkár kért szót.

Hallotta, de az egész ellenzéki oldal is hallotta, hogy a belügyminiszter azt mondta: szemtelen! Kéri tehát az elnököt, hogy a házszabályok értelmében a ház méltóságának érdekében utasítsa rendre a belügyminisztert.

A baloldal zajosan helyeselte Ivánka indítványát.

Mély csend lett, midőn a belügyminiszter állott fel szólásra. Beismerte, hogy felhevülésében Andreánszky inszinnuációjára azt mondotta: Kikérem magamnak az ilyen szemtelen inszinnuációt! s ez inparlamentáris kifejezéseért a ház bocsánatát kéri.

— Utasítsa rendre az elnök a minisztert! zúgott hosszasan a baloldal.

Andreánszky is szólani akart, de szavai a nagy zajban elvesztek; csupán annyit lehetett megérteni szavaiból, hogy ő a házon kívül fog magának elégtételt szerezni, mert nem tudja megegyeztetni a ház méltóságával, hogy ily ügyet tárgyaljon.

A nagy feltűnést keltő parlamenti affér azzal végződött, hogy az elnök úgy Andreánszky Gábort, mint Perczel Dezső belügyminisztert rendreutasította.

Az ülés befejezése után Andreánszky Gábor báró elküldte segédeit: Melzer Géza és Szentiványi Árpád képviselőket a belügyminiszterhez, hogy tőle elégtételt kérjenek sértéseért.

A belügyminiszter Münnich Aurélt és Gajary Ödönt nevezte meg segédeit.

Holnap a ház a kérvények 21. sorsjegyzékének tárgyalását folytatja.

A hercegprimás vagyona.

Budapest, nov. 29. (Saját tud. táv.)

Még csak most fejezték be a hercegprimási vagyonnak leltározását és az eredményből az tűnik ki, hogy az összesen 4.229.909 forint 90 krt ér. A vagyonnak tulnyomó részét ingatlan képezi és pedig van 89.611 kat. hold termő és 4353 hold terméketlen föld, melynek évi jövedelme 243.024 frt 74 kr., a hidak, malmok és bányák jövedelme 21.907 frt, a házbérek-ből befolyik 8991 frt, kisebb királyi házonélvezetek utau kap 7926 frtot, a mellékparágak hajtának 1400 frtot és végül a készpénz és értékpapírok kamata 139.741 frt 70 kr, vagyis összesen 422.990 frt 99 kr az évi jövedelem. Ebből fedezik az

évi adót 144.216 frt 26 krral, a véduri járadóságok és véduri épületek fentartása évenként 48.761 frtba, a központi gazdaságot nem kezelő személyzet kiadása kitesz 56.349 frt; új építkezésekre 5 ezer frt; urbéri gazdasági költségre 1500 frt; állandó terhek és kölcsönök részlete 31.367 frt; végül nyugdíjakra kerek 30.000 frt van felvéve; összes kiadás tehát 323.250 frt 79 kr., tisztán pedig 89.417 frt 19 kr. marad. A kineveztetéseért összesen 26.437 frt 50 krt fizetett a jelenlegi hercegprimás; míg a kötvények és más értékpapírok összege 3.169.350 frtot tesz.

Lahovary az erdélyi román kérdéstről.

Bukarest, nov. 29. (Saj. tud. táv.)

A Timpuls közli, hogy Al. Lahovary volt külügyminiszter beszédét, melynek az erdélyi kérdésre vonatkozó része a következőleg hangzik:

A liberálisok vezére Dr Sturdza ur elhitette volt az erdélyrészi románokkal, hogy egy romániai kormány kérheti a törvények megváltoztatását Magyarországon. Nos, ha ezt, Ausztria-Magyarországtól, egy oly kormány kéri, a melynek millió szurony áll rendelkezésére, másnap már kitört volna a háboru, de ha egy hasonló kérelmet a román kormány tesz vala, háboru ugyan nem tört volna ki, de kitették volna magunkat annak, hogy vélasszék Ausztria-Magyarország részéről, szegyet és meggyaláztatást kapjunk. Ekként válaszoltam akkoriban Sturdza urnak, hozzátéve: Sem ön, Sturdza ur, sem egy más romau kormány, nem fog hasonló lépést megtenni; s míg ön Sturdza ur, meg nem alázkozik, nem fog kormányra jutni.

Taaffe halála.

Budapest, nov. 29. (Saj. tud. táv.)

Elischauból jelentik táviratban: Taaffe gr. ma délelőtti egynegyed 11 órakor meghalt.

Taaffe Ede gr. 1833. február 24-én, Prágában született. Fia volt az ir származásu Taaffe Patrik Lajos grófnak.

A most elhunyt államférfi királyunkkal együtt nevelkedett, 1857-ben lépett államszolgálatba.

1870-ben Taaffe belügyminiszter lett a Poteczky-kabinetben. A következő évben a Poteczky-kabinetet felváltotta a Hohenzwart-kabinet. Taaffe ezután innsbrucki helytartóvá neveztetett ki s még ez évben belépett a Stremayer-féle kabinetbe, mint belügyminiszter.

1878. augusztus 12-én kabinet-alakítással bizatott meg. Kabinetje, mint a két előbbi, szintén hivatalnok-miniszterium volt! — Taaffe nem pártkormány, hanem az össz-birodalom képviselője volt.

A választási reform kérdése buktatta meg őt és rendszerét.

Közgazdaság.

Az O. M. G. E. igazgató választmányi ülése.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület legutóbbi közgyűlése óta tegnapelőtt tartotta meg első igazgatóválasztmányi ülését, melyen több nagy fontosságú tárgy került megvitatás alá.

Az ülést Dessewffy Aurél elnök nyitotta meg s mindenekelőtt a földművelésügyi miniszternek ama leiratát olvasták fel s

fogadták helyesléssel, a melyben tudatja, hogy hozzájárul az ezredéves kiállítás alkalmával rendezendő nemzetközi gazda-kongresszus esz-néjéhez. Az igazgató-választmány e kongresszus előkészítő bizottságába Károlyi Sándor gróft, Dessewffy Aurél gróft és Széchenyi Imre gróft választotta meg.

A mézárós- és hentes-iparosok, nemrégiben tartott kongresszusából emlékiratot intéztek a földművelésügyi és kereskedelemügyi miniszterhez a marhavásártartás tárgyában. A földművelésügyi miniszter ezt az emlékiratot most leküldötte az O. M. G. E.-hez véleményadás végett. Az igazgató-választmány az ügyet áttette az állattenyésztési szakosztályhoz.

Tudomásul vették a mult hetekben Pusztakengyelen tartott czirowszakáll vásárról szóló jelentést. Ez a jövőben nagy fontosságra emelkedő termény már is elég szép jövedelmet nyújt a gazdáknak. Ezuttal mintegy száz termelő jelent meg a vásáron; a gyárosok azonban — mivel a termelés minősége nem a legjobb volt — némileg tartózkodó álláspontot foglaltak el.

Tárgyalás alá vette azután az igazgató választmány a közgazdasági szakosztály javaslatát az Ausztriával megújítandó vám és kereskedelmi szerződés tárgyában. A javaslatot, a melyet Rubinek titkár terjesztett elő, Liphay Béla br., Steiger Gyula, Bujanovits Sándor, Zselénszky Róbert, Gaál Jenő dr., Rodiczky Jenő és mások fölszólalásai után, némi változtatásokkal elfogadták.

Hosszabb vita a bank kérdésnél keletkezett, a kérdéshez Steiger Gyula, Gaál Jenő dr., Libits Adolf s az elnök szolt hozzá; végül némi módosítással elfogadták az eredeti szövegezést. A további pontokon nem tettek változtatást s aztán hozzájárultak az elnök amaz indítványához, hogy ezt a megállapodást a többi gazdasági egyesületektől beérkező véleményekkel együttesen fogják a földművelésügyi miniszterhez fölterjeszteni.

Az ülés végén Bujanovics Sándor ismertette a mezőgazdasággal és erdészettel foglalkozók nyugdíj-intézetének szervezetét, előadva egyszersmind a keletkezésének a történetét is.

A zóna megrágitása. A m. kir. államvasutak igazgatóságától vett értesülés szerint a békés földvári-békési h. é. vasuton a szomszédos forgalomban, a menetdíjakat 1896. január 1-től fogva az I. osztályban 10., — a II-ikban 5., — a III-ikban pedig 2 krajczárral fel fogják emelni. — A távolsági forgalomban a menetdíjak változatlanok maradnak.

Gróf Kolowrat — és a kiegyezés. A Cseh és osztrák agráriusok egyik főembere gróf Kolowrat Budapesten tartózkodik azzal a czélzattal, hogy a jövő évi nemzetközi gazda kongresszus ügyében előmunkálatokat tegyen. Tegnap látogatást tett az O. M. G. E. elnöke, gróf Dessewffy Aurél gr. Károlyi Sándornál délután pedig felkereste az O. M. G. E.-t, ahol Forster Géza igazgatóval értekezett. Felette érdekesek gróf Kolowrat nyilatkozatai a kiegyezést illetőleg. Ő a ki állandóan figyelemmel kíséri és ismeri a magyar mozgalmakat, a részleteiben tudja az O. M. G. E. megállapodásait, a gazdasági kiegyezés tekintetében is. Ma oda nyilatkozott, hogy ő és pártja elfogadja és hozzájárul az O. M. G. E. elaboratumához, amely helyes irányokban világítja meg a tenni valót. Különösen kiemelte az őrlési engedéllyel üzött visszaélések megszüntetésének szükségességét. A magyar malmok egyszerűen csempésznek akkor, amidőn magyar liszt név alatt román búzából őrlött lisztet hoznak forgalomba. ami megsértése a kiegyezésnek is, amely csak az egyes szerződő államok terményeinek biztosít vémentességet a közös vámterületen. Ha a magyar kormány a kérdés rendezésében nehézségeket gördítene, akkor kénytelenek lesznek Ausztriában represszáliákról gondoskodni.

A filoxera újabb pusztítása. A földművelési miniszter értesítette a törvényhatóságokat, hogy Letenye (Zalamegye) község szőlőiben a filoxera fellépte megállapított, minél fogva az ország bármely vidékéről származó szőlőeszszők szállítási igazolvány nélkül is bevihetők a községbe, tehát ezután oda szabadon szállíthatók. Ez is zárlat feloldás, de szomorú!

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.
15601/1895. rkp. sz.

Hirdetmény.

A városi rendőrkapitányi hivatal közhírré teszi, hogy a kereskedelemügyi m. kir. miniszter 68482—95. számú jóváhagyása mellett: a házaló kereskedés Jászberény város területén — a fennálló házalási szabályok 17. §-ában s az ezen §-t kiegészítő későbbi rendeletekben bizonyos vidékek lakóinak biztosított jogok ép-ségben tartása mellett — tiltatott.

Nagyvárad, 1895. november 16-án.

Gerő Ármán,
h. rendőrkapitány.

15720—1895. rkp. sz.

Hivatalos hirdetmény.

A nagymélt. földművelésügyi m. kir. miniszterium 86393—III. számú kúrendelete alapján Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala közhírré teszi, miszerint szarvasmarháknak Németországba való bevitelle Arva, Bars, Szepes, Liptó, Nyitra, Trencsén és Pozsony vármegyék területeiről tiltva van.

N.-Várad, 1895. nov. 17.

Gerő Ármán,
h. rendőrkapitány.

A budapesti termény-tőzsde forgalma

1895. november 28.

Budapest, november 28. I. Készárúüzlet. Buzát ma mérsékelten kínáltak, a vételkedv kedvező volt és nyugodt irányzat mellett 10.000 q. hazai buza kelt el, olcsóbb árakon vásároltak.

Tiszavidéki 600 q. 81 k. 7.17 frton.

Idegen búzákból elkelt ma 400 q. 77.5 k.

Rozs irányzata csökkent, ára 6.35 frt.

Tengeri és árpa irányzata nyugodt és csekély forgalmu

Zab irányzata szilárd. Elkelt 100 q. 6.47 1/2 frton

II. Határidőüzlet. Amerikában a készletek apadóban vannak, a miért 3/4 centes árhanyatlást jelentett minek folytán nálunk is emelkedtek az árak néhány krral. Különösen szilárd volt a rozs, melynek ára vételek folytán 5—6 krral javultak.

Előfordult kötések: buza tavaszra 6.90—6.94 frt, rozs tavaszra 6.24—6.29 frt, tengeri 1896. máj.—júniusra 4.44—4.49 frton, zab ősze 6.09—6.14 frt, káposzta-repce szeptemberre 10.80—10.90 forinton.

Zárlatok maradtak: buza ősze — — — — frt, buza tavaszra 6.91—6.92 frt, rozs ősze 5.33—5.35 frt, rozs tavaszra 6.24—6.30 frt, tengeri október—novemberre 6.60—6.75 frt, tengeri 1896. május—júniusra 4.48—4.48 frt, zab ősze 5.75—5.77 frt, zab tavaszra 6.16—6.18 frt, káposzta-repce szeptemberre 10.85—10.90 frt, káposzta-repce 1896. augusztus—szeptemberre 10.80—10.90 frt.

Sertés-üzlet.

Kőbánya, nov. 28. Készlet: 18.794 drb. Urasági öreg nehéz I. rendű: 56—57 kr.; közép: 54—55 kr.; Fialat nehéz: 54—55 kr.; Fialat közép 54—55 kr.; Fialat könnyű 00—00 kr.; Szerbiai nehéz 53—54 kr.; közép 53—54 kr.; könnyű 00—00 kr.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. november 29-én.

Magyar aranyjárdék 4%	120 25
Magyar koronajárdék	98 25
Magyar vasúti kölesön aranyban 4 1/2%	123.—
Magyar vasúti kölesön ezüstben 2 1/2%	100 50
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	119 50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	97.—
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	98 25
Magyar nyerevény sorsjegy-kölesön	154.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölesön	141.—
Osztrák járadék papírban	99 50
Osztrák járadék ezüstben	99 50
Osztrák járadék aranyban	120 75
Osztrák korona járadék	100.—
1860. osztr. államsorsjegyek	148.—
Osztrák-magyar bankrészvény	1010 —
Magyar hitelbank részvény	438 50
Osztrák hitelintézet részvény	370 50
Osztrák-magyar államvasúti részvény	365 50
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	960 —
Német birodalmi márka	59.10
London vista	121.10
Paris vista	48.—
20 márkás arany	11.81

A világ legjobb petroleuma.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség, valamint tisztelt vevőim szives tudomására hozni, miként az általam képviselt hírneves petroleum-gyár nagy sulyt fektet arra, hogy a legfinomabb kaukázusi nyers kőolajból készült, teljesen világos és szagtalan

Hold petroleum

jegyű gyártmányát, mely a legfinomabb császár olajjal versenyez, a helyi piacon nagy áldozatok árán is bevezesse, s így azon helyzetben vagyok, miszerint ezen kítőnő gyártmányt

literenként 18 kr

csekély árért adhatom.

Ezenkívül a n. é. közönség kényelmére a Hold petroleumot külön e célra készített 5 és 10 literes kannákban, petroleum kocsikkal

házhöz szállítom.

Nincs szándékomban ezen kőolaj kitűnőségét és előnyeit itt bővebben fejtegetni, tények bizonyítják ezt, mert üzletem 14 nap előtti megkezdése óta a n. é. fogyasztó közönség ezen körülményről meggyőződött.

Ugyszintén azon helyzetben vagyok, hogy kívánatra az ugynevezett

kétszer finomított amerikai salonnal petroleumot a 16 kr és belföldi petroleumot a 14 kr literenként szállíthatok.

Megrendelések postán vagy telefon útján eszközöndők s azok pontosan fogantatásittatnak.

Esetleges reklamációk a Hold petroleum irodájába: **Pável utca 376.** intézendők.
309 3—5

Teljes tisztelettel

Breitner József.

Cs. és kir. udvari tea-, rum- és cognac-kereskedés.

Cs. és kir. udvari
tea-, rum- és cognac-kereskedés.
ALAPITTATOTT 1865.

Van szerencsém igen tisztelt vevőinket értesíteni, hogy **Nagyváradon Kiss Dávid** kereskedő urnál, Olaszi, Fő-utca, a különlegeségi tőzsde mellett külön üzlethelyiségében dusan felszerelt **tea-, rum- és cognac-raktárt** létesítettünk s áruink kizárólagos elárúsításával fea, nevezett céget biztuk meg, miáltal a t. vevőközönségnek azon előnyt nyújthatjuk, hogy a legkitűnőbb minőségű áruinkat **eredeti árak mellett szolgálhatjuk.**

Kérve, hogy a cégünk iránt eddig tanusított bizalmat és jóindulatot ezentúl is fentartani méltóztassék, maradunk

kiváló tisztelettel

DIETRICH és FIA,

ezelőtt **DIETRICH és GOTTSCHLIG**
cs. és kir. udvari szállítók.

299 6—10

Hivatkozással fenti közleményünkre, van szerencsém tudatni, hogy a tea-, rum- és cognac-üzletet **tea-kenyér, csokoládé, déli gyümölcs és más nevezetes esemege árakkal bővítettem ki,** melyek mint különlegességek a legfinomabb minőségűek.

Az üzlet vezetésével **Diósy Ferencz** urat biztam meg, ki az árak beszerzésénél a legnagyobb szakértelemmel eljárván, a legnevezetesebb cégeknek tette bevásárlásait és ez által abban a kellemes helyzetbe vagyok, hogy áruimmal a legmagasabb igényeknek is megfelelhettek.

Kiváló tisztelettel

KISS DÁVID.

Cs. és kir. udvari.
tea-, rum- és cognac-kereskedés.
ALAPITTATOTT 1865.

Cs. és kir. udvari tea-, rum- és cognac-kereskedés.

Szenzációs újdonság!

Nagymélt. magy. kir. keresk. ministerium által szabadalmazott

„COLUMBUS“

a világ legtökéletesebb **KÁVÉ-PÖRKÖLŐJE** borszeszfűtéssel, különös előnyei a pörkölés ellenőrzése.

Biharmegye egyedüli főraktára

NÁDOR L. és TÁRSÁ-nál

NAGYVÁRAD, ZÖLDFÁ-UTCZA.

290 8—10

Különböző nagyságban kapható!

Szent László-nyomda-részvénytársaság Nagyváradon.

Nélkülözhetetlen minden háznál!

Egy-két krajczárt borsesz elegető friss kávé pörköléséhez!